ころ.

בב א מיי׳ פ״א מהל' ח״ת הלכ' א ופ״ג מהל' סוטה הלכה כ סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף ו: סעיף ו: בג ב מיי פ"ג מהלי סוטה הלכה כ:

תוספות שאנץ

דלא מפקד דינא עליהו ואין ממהרין מן השמים לפקוד עונותיהם עליהם בעולם הזה אבל בישראל ממהרין ליפרע בעולם הזה ומדקדקין אחריהם. אלא מעתה דואג ואחיתופל כו׳ אמאי לא מגין עלייהו מגין י לאו דוקא אלא ר״ל אמאי לא מציל עליהו: אלמלי לא מביל עליוון: אלמלי דרשו דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד מאי דרוש וכו׳. נראה דל״ג דואג שהרי על מעשה בת שבע קיימין הכא ודואג מת כבר ועברו ימים רבים כדאמר בחלק דואג ואחיתופל לא ראו זה את זה שדואג היה בימי דוד ובת שבע היתה בת אליעם והוא היה בז אחיתופל כדכתיב בפסוק וכן מוכח (כרי׳ בן מומי) ולא מצינו שעשה דוד רק . דלא יהיה כך ערות דבר איירי בערוה ממש. והיינו מעשה בת שבע לפי׳ ל״ג דואג ואע״ג שכתוב בכל הספרים אלא (בי) אחיתופל לבד. לא כשמעון אחי עזריה תנא הוא ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא ומפרנסו . כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך נקרא על שם עזריה אחיו. וכן ר׳ יוחנן למד על ידי נשיא שהיה מפרנסו: הלל עסק בתורה מתוך עוני כדאמר ביומא ^{f)} בשמיהו שנאמר ושם רשעים ירקב ואומר פי׳ ר״ג שפי׳ ושבנא דתרי שבנא הוו שבנא הסופר צדיק היה כדכתיב לד בא אל הסוכן הזה ואל שבנא אשר על הבית. וכתיב ויצא אל אליקים אשר על הבית רבשקא. אלמא אחר היה שבימי שבנא הראשוז לא דשבנא הראשון ושבנא הוה והא דכתיב אליקים אשר על הבית היינו שסופו היה על הבית.

א) ל"ל ושבנא וא"ת והא שבנא מ) ל לישכנו אם מישטו שבנה רשע היה ולא מסקינן בשמיה וכו' ואומר ר"י דתרי שבנא הוו וכו'.

מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא. ותיתה מאי האי דקתני בברייתא תלה את המצוה בנר מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה עלה זו לכך נתכוין שראה את ישראל בגולה מחזרין על הפתחים: מגינה אלא לפי שעה אי מיצר הרע אינה מגינה כלל אי מן הפורענות

מגינה לעולם וחורה נמי למה חלאה הכתוב באור משום דמגינה לעולם אי מן הפורענות מלוה נמי מגנא לעולם ואי (ג) מילר הרע דמללא הא

לא מצלא אלא לפי שעה: זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא. מימה והיאך ניצול מכולן והלא לא ניצול מיצר הרע בעידנא דלא עסיק בתורה וי"ל סתם תלמיד חכם תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה: והן אינן יודעין שעכירה מכבה מצוה. תיתה והא אמר לעיל בין לרב יוסף בין לרבא מלוה אגוני מגנא מן הפורענות אפילו בעידנא דלא עסיק בה ועבירה מכבה מלוה לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד לבא כמו שפרש"י:

הן תהוי ארכא לשלותיך וכתיב יכלא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב בלקצת ירחין תרי עשר לעולם רבי ישמעאל ואשכח הרא דאמר ותני דכתיב יכה אמר ה' על שלשה פשעי אדום ומאי אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר דלמא שאני עובדי כוכבים דלא מפקיד דינא עלייהו: ויש זכות תולה ג' שנים כו': זכות דמאי אילימא זכות דתורה הא אאינה מצווה ועושה היא אלא זכות דמצוה זכות דמצוה מי מגנא כולי האי והתניא את זו דרש רבי מנחם בר יוםי יכי נר מצוה ותורה אור תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור את המצוה בנר לומר לך מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה 6 אלא לפי שעה ואת התורה באור לומר לך מה אור י מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם ואומר בהתהלכך תנחה אותך וגו'

בהתהלכך תנחה אותך זה העוה"ז בשכבך תשמור עליך זו מיתה והקיצות היא תשיחך לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן 🌣 הליסמין ואינו יודע באיזה דרך מהלך נזדמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטין ואינו יודע באיזה דרך מהלך • כיון שעלה עִמוד השחר ניצל מחיה רעה ומן הליסטין ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה מצוח ואין עבירה מכבה תורה שנאמר ימים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה א"ר יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקיף לה סרבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עלייהו אלא אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצווה ועושה נהי בפקודי לא מפקדא באגרא י דמקרין ומתניין בנייהו ונמרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדייהו מאי פרשת דרכים א"ר חסרא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חמא מר זומרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואיז עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוםי להאי קרא כי סיני יואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב "לאמר אלהים עזבו וגו" מאי דרוש "ולא יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוזו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושבנא דכי אתא רב דימי אמר הלל ושבנא אחי הוו הלל עסק בתורה שבנא עבר עיסקא לסוף א"ל תא גערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו':

הן מהוי ארכא לשלומיך. ואו תהא אורך זמן לשלומך שלא יצאו עליך הפורענות. וכן עשה נבוכדנלר היה מקבן בכל יום עניי ישראל שהביא בגולה והיו לריכין מזונות ומפרנסם ואף דניאל כשהשיאו

> ולתיב לולח מטח. כל הפורענות הגיע על נבוכדנלר: לקלת ירחין תרי עשר. אלמא תלה לו הזכות י"ב חדש: לעולם. מתני׳ דקתני ג' שנים ר׳ ישמעאל היא: ואשכה קרא דאמר וחני. שונה בהארכת זמן כלומר מקרא כתוב שהקב"ה מאריך זמן עד ג' פעמים הלכך הוו להו ג' שנים: דלה מפקיד דינה עלייהו. אין ממהרין מן השמים לפקוד עונותם עליהם בעולם הזה. אבל מישראל ממהרין ליפרע בעה"ז ומדקדקין אחריהם: זכום דמאי. מגינה כל כך: זכום דמורה. שהיתה עוסקת בתורה: הא לא מפקדא. דכתיב ולמדתם אותם את בניכם (דברים יא) ולא את בנותיכם וכיון דאינה מלווה אין שכרה גדול כמלווה ועושה: היא משיחך. תליך בעדך את זכותך: פחתים. גומות: מדמנה לו חבוקה של אור. כך זכה לקיים מלוה נילל ממקלת פורעניות: ועדיין מתיירה מחיה רעה ומן הליסטין. שדרכן לילך בלילה פן יפגעו בו דכתיב תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער (מהלים קד): הגיע עמוד השחר. ואף כאן זכה לתורה ניצל מן החטא ומן היסורין: ועדיין אינו יודע כו'. שמא יכפנו יצרו ליבטל וישיב עליו ילה"ר ופורענות: הגיע לפרשת דרכים. ושם הכיר את דרכו. ואף כאן הגיע ליום המיתה ולא פירש מן התורה עד יום מותו ניצל מכולו והכי מפרש לה לקמיה: עבירה מכבה. שכר מלוה: ואין עבירה מכבה. שכר מי שעסק בתורה קודם לכן. אלמא מצוה לא מגנא כולי החי: לכבות חת החהבה. זו תורה דכתיב (שיר ב) הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה. יין סודיי: אמר רב יוסף. לעולם מגינה על היסורין הרבה ומאי אינה מגינה דקאמר(ב) ת"ק מן החטא שלא יתקפנו ינה"ר קחמר: מלוה בעידנה דעסיק בה. והיינו לפי שעה דאמר מגנא מן היסורין ומצלא מיצה"ר שלא יכשילנו לחטח: בעידנה דלה עסיק בה. משנגמרי המלוה ואינו עסוק בה אגוני מגנא מן הפורענות אלולי לא מללא. ודקתני בברייתא עבירה מכבה מלוה לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד: אמאי לא סגין עליהן. מילר הרע שהחטיאם ועשאם

ל"ל מאירה כך גירסת הילקוט], ז' [ל"ל מאיר כ"א בע"ו, ג) [ל"ל רבא], ד) [ברכות יו.], ה) [ל"ל אילמלי ע׳ תוספות מגילה כא.ן, ו) וע׳ סנהדרין לח.ן, ו) בס"ח: משגמר,

תורה אור השלם

כלא מטא על נְבוּכַדְנֶצֵר מַלְכָּא: ידי. דניאל ד כה

זניאל ז כה 2. לִקְצָת יַרְחִין הְּרֵי עֲשֵׂר עַל הַיבַל מֵלְבוּתָא דִי בָּבֶל מְהַלַּף הֲוָה: דניאל ד כו

? רה אמריי על שלשה ָּנְּיִרְיְּנְיֵּיִי בְּיִבְּיִרְיְּבְּיִרְ פִּשְׁעֵי אֱדוֹם וְעֵל אַרְבְּעָה לא אֲשִׁיבָנוּ עַל רְדְפּוֹ ַבָּחֶרֶה לָעֵד אַפּוֹ וְעֶבְּרְתוֹ בַחֶרֶב אָחִיו וְשִׁחֵת רַחֲמְיוּ נִיִּטְרֹף לָעַד אַפּוֹ וְעֶבְּרְתוֹ שְמֶרָה נֶצַח: עמוס איא יים תוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹרְחוֹת אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹרְחוֹת משלי ו כג השאירכג בְּהָתְהַלֶּכְךְ תִּנְחָה בְּשָׁכְבָּךְ תִּשְׁמֹר וְהֲקִיצוֹתְ הִיא משלי ו כב 6. מֵיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ ּלְכַבּוֹת אֶת הָאַהְבָּה וֹנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפּוּהָ אָם וֹנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפּוּהָ אָם תו איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו:

שיר השירים חז עזבוֹ אַלֹהִים עֲזָבוֹ 7. לֵאמֹר אֱלֹהִים עֲזָבוֹ רְדָפוּ וְתִפְשׁוּהוּ כִּי אֵין מִצִיל: תהלים עא יא מַצִיל: תהלים עא יא בּי בִּי יָיָ אֱלֹהֶיךְ מִתְהַלֵּךְ 8. כִּי יָיָ אֱלֹהֶיךְ מִתְהַלֵּךְ בְּכֶּרֶב מִּחְנֶךְ לְהַצִּילְךְּ וְלָתֵת אִיבֶיךְ לְפָנֶיךְ וְהִיָּה מִחֲנֶיךְ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאָה בְּרֶ עֶרְוַת דְּבֶר וְשְׁב מֵאַחֲרֶיף: דברים כג טו

הגהות הב"ח (מ) גמ' הליסטים כנ"ל וכן בכל העמוד: (ב) רש"י ד"ה אמר רב יוסף וכו׳ דהחתר בלישנא המא: לקטמת בלישנא קבוא. (ג) תום' ד"ה מלוה וכו' ואי דמצלא מילר הרע לא מנלה:

גליון הש"ם גב' כיון שעלה עמוו השחר. עיין פסחים ב ע״ה

מוסף רש"י

ונטרן להו לגברייהו. ממתינות לבעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד **תורה בעיר אחרת** (ברכות לא כשמעון אחי עזריה. על שם שעוריה עסק בפרקמטיא וסיפק לורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעוריה

רשעים גמורים כלומר אמאי לא חלילהו מן העבירות: **לעולם זכום דחורה.** ולא שעוסקת בחורה אלא שטורחת בבנה ובבעלה שיעסקו: דמקריאן ומסניאן. שטורחות על בניהן להביאן לבית הספר לקרוא מקרא ולשנות משנה: ונטרן לגברייהו. וממחינות לבעליהן שיולאין לעיר אחרת ללמוד תורה: **מאי פרשת דרכים.** מהו מדמה להגיע לפרשת דרכים דהא אבוהה היינו מצוה עמוד השחר היינו חורה אלא פרשת דרכים מאי היא: ויום המיחה. והוא חלמיד חכם ביום מותו וידע שלא פירש לפרוק מעליו עול תורה: ויראת חטא. זכה ליראת חטא אחר שזכה לחורה ניצל מכולן שהתורה מלמדתו דברי מצוה ודברי איסור וממה שהוא צריך לפרוש ויראת חטא מונעו מלרדוף אחרי יצרו: **דסלקא ליה שמעססא אליבא דהלכסא.** וה"ק עלה עמוד השחר ניצול מן החיה כו' זכה לחורה ניצול מיצה"ר ומן החטא ועדיין אינו יודע באיזו דרך מהלך אם יזכה שיסייעוהו מן השמים להתקבל דבריו בין חביריו להורות כהלכה וכמשפט הגיע לפרשת דרכים כלומר זכה לכך ניצול מכולם: **נאמר אלהים עובו.** כך היו אומרים עליו אלהים עובו שבא על אשת איש ואין אנו נענשין עליו רדפו ותפסוהו כי אין מציל אין לו זכות שיצילנו שהעבירה כבתה זכיותיו: לא יראה בך. עבירה ואם יראה ושב מאחריך: שמעון אחי עוריה. תנא הוא במשנה קמייתא דובחים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך הוא נקרא על שם עזריה אחיר. וכן ר' יוחנן למד ע"י הנשיא שהי' מפרנסו: הלל עסק בחורה. מחוך עוני רב כדמפרש במס' יומא (דף לה:):